

Виктор Пелевин

Калпаци върху кулите

Още от времето на Омир е добре известен следният литературен сюжет – сляп библиотекар сънува две групи герои, едната от които отбранява някаква крепост, а другата се опитва да я превземе с шум. Сюжетът е извънредно натрапчив – хората са склонни да възприемат през неговата призма дори събития, които от фактическа гледна точка изобщо не влизат в този шаблон. Не е нужно да ходим далеч за примери – достатъчно е да отворим произволен вестник и да прочетем за „шурма на космоса“. Това, че обект на шурма е абсолютната пустота, не трябва да ни смуцава – то още веднъж потвърждава известния тезис на философа Илин, че руската мисъл в саморазвитието си се приближава към стихийния будизъм. Или за простота може да вземем „битката за реколтата“ – тук ролята на крепост играе житното поле (може би – от етикета на водка „Пшеничная“). Освен тези примери може да си спомним шурма на полюса, на атома, океанските дълбини и тъй нататък.

Интересно – и показателно – е това, че във всичките приведени случаи не е ясно кои са защитниците. Може би не знаем нищо за тях, понеже нито един от тези шурмове не се увенча с пълен успех.

Но най-интересното е, че е достатъчно някое житейско събитие напълно да влезе в рамките на Омировия сюжет, и съзнанието ни категорично отказва да го разпознае в случилото се и настойчиво се опитва да види на негово място нещо друго. Освен това истинските защитници на крепостта обикновено дори не се досещат, че действията им представляват защита на крепост, – и като потвърждение на това служи нашата история.

В този паметен август, когато Шамил Басаев превзе Кремъл, по някаква странична причина новината за това дълго време не искаше да се разпространи извън пределите на Садовое Кольцо¹. Може би работата е там, че думата „превзе“ не подхожда много на ситуацията – ако не се смята убийството на един офицер от ГАИ², седящ в стъклената си будка на входа в Кремъл, акцията мина без жертви. А и както се изясни покъсно, милиционерът бил застрелян, защото на пътуващата в една от челните коли украинска снайперистка й се сторил подозрителен черният телефон, по който той говорил с някого. Този мълниеносен успех на операцията се обяснява преди всичко с това, че акцията беше внимателно планирана и бяха отчетени всичко проблеми, възникнали по време на рейда в Будьоновск³.

1. Околовръстен булевард, ограждащ центъра на Москва.

2. Руската пътна полиция, нещо като нашето КАТ.

Този път нямаше никакви КамАЗ-и и никакъв камуфлаж – двеста души от диверсионно-шурмовия батальон на Басаев пътуваха в четирийсет мерцедеса „600“, конфискувани за целта от жителите на планинските райони на Чечня. За успеха на операцията способстваше това, че по-голямата част от колите, както изисква планинският обичай, бяха със сини буркани отгоре. Всеки боец от батальона беше гладко избръснат и облечен в яркочервено сако (те бяха набързо ушити от боядисани със сок от цвекло чували), а около врата си имаше дебела верижка от тоалетно казанче, боядисана със златна боя, – както показва разследването, тези верижки бяха спешно произведени в едно бюро за ритуални услуги в Грозни.

Допълнителен резултат от добрата подготовка беше голямата икономия на пари – този път за бакшиши на ГАИ отидоха малко повече от триста долара, понеже болшинството милиционери просто не се решаваха да спрат такъв представителен кортеж, а тези, които все пак вдигаха палката, се задоволяваха с хвърлената през прозореца стохилиядна хартийка. Очевидно сред консултантите на Басаев е имало психолог, който е знаел, че по силата на вроденото си раболепие към богатството портиерите, милицията и проститутките са склонни да вземат значително по-малко от онези, които поразяват разсъдъка им с разкоша на облеклото и превозното си средство.

В съответствие с първоначалния план на операцията, веднага след завземането на Кремъл всички входи и изходи от него бяха барикадирани. От мазетата на Двореца на конгресите бе извадено приготвеното отпреди оръжие, бойците се преоблякоха в традиционните си маскировъчни дрехи и между зъбите на кремълската стена заблестяха оптичните прицели на Басаевите снайперисти. С една дума успехът беше пълен, ако не се смята това, че Кремъл се оказа почти празен – не беше хванат нито един член на правителството или поне малко забележим държавен служител. Броят на заложниците, взети от групата на Басаев, беше около двайсет души – това бяха главно работници от казиното в Двореца на конгресите и няколко монтьори, занимаващи се с ремонтни работи независимо от неделния ден. Но Басаев изобщо не бе обезкуражен от малкия брой на заловените.

– Утре сами ще дойдат, слушай – каза той на объркания пакистански инструктор. – Няма да има къде да ги държим.

3. Град в Южна Русия, в който през 1995 г. чеченски терористи вземат няколкостотин заложници.

И този път усетът не изневери на терориста, но за това ще разкажем малко по-късно. Веднага след завземането на територията на Кремъл и организирането на отбранителни възли по трите главни направления на възможна контраатака Шамил Басаев пристъпи към изпълнение на втората част от плана си. Тази втора част имаше пряко отношение към едно на пръв поглед далечно от терора събитие, каквото беше рязкото посъпване на каракула на Московската борса за кожи.

Като вдигна телефонната слушалка, Басаев набра номера, който помнеше наизуст и когато на другия край отговориха, произнесе:

– Тамо!

След което остави слушалката.

Тук няма да минем без някои обяснения.

На всички е добре известно, че зад всяка кръв в наше време стоят нечи пари. Дейността на Шамил Басаев в никакъв случай не беше изключение от това правило. Както е добре установено сега, главен московски спонсор и съюзник на Басаев беше генералният директор на „Тука-банк“ Ким Полканов. Именно той още два месеца преди описваните събития разви бурна дейност по изкупуване на каракул, който в резултат посъпна почти тройно.

На това място ние бихме искали да направим една извънредно важна забележка. В никакъв случай не трябва да се бърка „Тука-банк“ с „Тамо-банк“, а известното концептуално сходство на названията им ще се опитаме да обясним. То е свързано с методиката на първоначално натрупване на капитала. В онези дни, когато Полканов събирал началния капитал за бизнеса си, единствените му инструменти били табела с надпис „Обмен на валута“ и чук. Обикновено той окачвал табелата близо до някой глух вход, криел се там и чакал клиенти. Когато някой от тях влизал във входа и питал Полканов къде е тук банката, Полканов отговарял:

– Тука!

След което незабавно удрял клиента по главата. Дали от сантименталност, дали от суеверие бизнесменът не пожела да се раздели с думата, донесла му успех, пари и възможност да влезе в първата десетка на руските финансисти.

Що се касае до Марлен Хрюслин, президента на съвета на директорите на „Тамо-банк“, то той, както и всички предприемачи в онези години на икономическо робство, също бил принуден да ползва табела с надпис „Обмен на валута“, но неговата роля била да насочи клиента към входа, където стояло съвсем друго юридическо лице с вѐже. Когато

минувачите виждали табелата и питали къде е банката, Хрюслин им посочвал входа и казал: „Тамо“. Този начин на акумулиране на средства – при това напълно легален и респектиращ във всичко, що се касае до дейността на самия Хрюслин – се оказал много ефективен, понеже повечето граждани се решавали да влязат във входа, до който стоял такъв симпатичен и интелигентен човек. Ясно, че като разбрал истината за дейността на партньора си, Хрюслин скъсал всички делови контакти с него, но средствата, събрани по време на работата с Хрюслин, стигнали на този партньор, за да открие собствен бизнес – небезизвестната „Чупка-банк“.

Ние малко се отвлякохме от хода на събитията, но се надяваме, че сега стана ясно кой, използвайки предизвиканата от завземането на Кремъл криза, раздува сегашния скандал около „Тамо-банк“. Умният читател без усилие ще разбере всичко сам, ако обърне внимание на това, че именно купените от „Чупка-банк“ вестници се опитваха да свържат дейността на „Тамо-банк“ с кремълските събития.

И така, като се свърза по телефона с Полканов, Шамил Басаев каза само една дума:

– Тамо!

Това беше условен сигнал, избран така специално за да хвърли сянка върху „Тамо-банк“, която, повтаряме, няма абсолютно никаква връзка с тази история, но затова пък беше основен конкурент на Полканов. Веднага след това от вилата на Полканов по посока на Кремъл отпътуваха два закрити камиона, които безпрепятствено проникнаха на територията му. Вратите зад тях се затвориха незабавно, и след няколко часа звездите на всички кремълски кули се скриха под огромни калпаци от каракул.

Басаевците, осъществили мълниеносно тази операция, имаха при себе си цялото необходимо алпинистко снаряжение, а преди това дълго бяха тренирали в планините. Като заповяда на часовите да удвоят бдителността, Басаев се помоли на Аллах и зачака парламентъори.

За да обясним защо това очакване се проточи, трябва да кажем няколко думи за ситуацията в Москва. Слуховете за превземането на Кремъл, както вече бе отбелязано, дълго време циркулираха в границите на Садовое Кольцо, при това разнасяха ги главно таксиметровите шофьори, които отказваха да возят пътници през центъра или искаха за това невероятни суми. Първите известия за успешия терористичен акт стигнаха до ФСБ⁴ от един сътрудник, който отивал на работа с такси. Отначало там не повярваха на чутото. Когато информацията получи

потвърждение, от ФСБ решиха за всеки случай да я проверят и позвъниха в бюрото на телекомпанията CNN. Там казаха, че с тях никой нищо не е съгласувал, и във ФСБ направиха извод, че информацията е лъжлива.

Ситуацията се усложняваше от това, че върхушката в ръководството на ФСБ по това време придружаваше президента, който беше на официална визита в Гренландия, и нямаше кой да приема бързи отговорни решения. Така че за ниската активност на силовите структури в първите два дни на операцията има напълно обективни причини. Що се касае до слуховете, че охраната, която била в курса на възможните събития, просто откарала благодетеля си по-надалеч, то ние не ги разглеждаме сериозно – всички тези солнцевски и долгопрудненски предизборни маневри⁵ са просто отвратителни. Няма да спорим сериозно и с мнението, че това далечно място на визитата било избрано, понеже терористите имали атомна бойна глава, купена по пътя от Украйна.

Когато силовите структури все пак се убедили във верността на информацията за завземането на Кремъл от Басаев, на аналитичния отдел на ФСБ беше поръчано да обмисли мерки за противодействие. Те бяха разработени в рекордно кратък срок. Първо бе решено, че е нужно незабавно да се обясни на столичните жители причината за появата на тези огромни калпаци върху кулите. (Макар че ако си признаем честно, малцина ги бяха забелязали.) По този повод из града и по няколко подконтролни ТВ канала бе пусната информация, че на Червения площад се готви концерт на Махмуд Есембаев в съпровод на пристигнал от Пакистан ансамбъл за суфийска музика. Дори казваха, че всичко се спонсорира от самия Питър Гейбриъл, а заедно с Есембаев ще пее Нушрат Фатех Али Хан. Интересно, че веднага след тази обява неизвестни личности отпечатаха и продадоха в Москва огромно количество билети без дата – да ги наречем фалшиви някак не върви, понеже тази дума предполага съществуването на истински билети.

Разбира се, Кремъл беше отцепен и затворен за посещения, но това не предизвика никакви разговори сред народа. Както обикновено народът мълчеше, а по милиционерските честоти се водеха преговори с укрилия се в Двореца на конгресите Басаев, и неговите условия (според конфиденциална информация той искал огромни кредити за издигане на селското стопанство на Чечня) вече почти били приети. Може би фактът

4. Федерална служба за безопасност.

5. Солнцево и Долгопрудное – квартали в Москва, откъдето произлизат известните солнцевска и долгопрудненска мафии.

за превземането на Кремъл би останал съвсем скрит, ако няколко басаевци не бяха отворили търговия с гранатомети и боеприпаси направо в Александровската градина. Когато конкурентите от оръжейната търговия от известното място на Котелническата крайбрежна улица разбраха това и пуснаха срещу тях своята милиция, басаевците се затвориха в Кремъл. На журналистите стана известно за случилото се, и не остана никаква възможност фактът на завземането да бъде укриван повече.

Тогава от ФСБ решиха да преминат към силови мерки. Тъй като от групата „Алфа“ на предложението да превземат Кремъл с внимателен шум отговориха с нецензурни ругатни и тряснаха слушалката, беше решено терористите да бъдат притиснати психологически. С тази цел на сградата на хотел „Национал“ беше разпънат портрет на президента, спешно направен чрез фотомонтаж: на портрета президентът страшно мръщеше вежди под червената ОМОНовска барета. Акцията се основаваше на идеята на полковника от ГУОП Семичленни, че намръщеното лице на президента ще хвърли враговете в ужас. Самият полковник, предлагайки плана си, изхождаше от това, че ще го повишат в длъжност веднага след като доложат нагоре за идеята му. Естествено така и стана.

Като друга мярка за въздействие на терористите беше избрано спирането на водата, тока, и канализацията. Впрочем след няколко гранатометни изстрела от стената и ехидната забележка на контролирания от „Тука-банк“ вестник, че само сегашната руска власт е способна да се държи с неизвестните бандити точно както и със законно избраните депутати от парламента, водата и канализацията отново бяха пуснати.

Изобщо реакцията на средствата за масова информация беше нееднозначна. Ляворадикалният печат (особено контролираният от „Тука-банк“) демонстрираше широк плурализъм на мненията, граничещ от една страна с параноя, а от друга – с шизофрения. Вестниците, контролирани от „Чупка-банк“ и претендиращи за интелектуалност, внимателно отбелязаха приликата на калпаците с презервативи и пишеха за неизбежната в постимперската епоха демаскулинизация на Кремъл, за едиповия комплекс на младите национално- държавни образувания по отношение на неотдавнашната метрополия и за много други неща. В тези статии нивото на осмисляне на станалото се издигаше до невероятни висоти, и дори ставаше неясно как тези събития могат да се случат в страна, където живеят толкова умни хора. Но и на това се даваше отговор. „Басаев – писа един автор – просто пръв осъзна тегнешката над поструските пространства необходимост колкото се може по-бързо да се избяга от доминантните парадигматични кодове на фалическият фетиш и

етатизираното воайорство...“

С една дума, ако няколкото опиращи се на „Гамо-банк“ свободни вестника не бяха запазили обективност и трезвост, обществеността така и нямаше да си създаде представа за реалното положение на нещата.

Що се касае до радикално-патриотичната преса, то нейната реакция се оказа рядко единомдушна. Умозаклученията, стоящи зад това единомдушие, бяха благородно-прости и достойни за някой древноримски учебник по логика: тъй като не подлежи на съмнение, че Кремъл се контролира от евреите, а Басаев е завзел Кремъл и следователно го контролира, то не остава никакво съмнение за неговата национална принадлежност. Басаев е просто поредният агент на международния ционизъм, изпълняващ директива на световното правителство. Привеждаха се интересни факти от биографията му; бяха публикувани около десет варианта на истинската му еврейска фамилия – от „Басайман“ до „Горгонзо-лер“; последната фамилия по някои сведения е свързана с некачествената пица, с която били нагостили патриотичния журналист в чеченската пицария на улица „Горки“. Интересно, че всички автори от този род бяха единомдушни в това, че истинското име на Басаев е Шломил.

По това време започна да се сбъдва предсказанието на Басаев относно доброволните заложници. За пропускането им беше отворена Боровицката порта на Кремъл. В първите два дни напливът от желаещи беше толкова голям, че охраняващите входа терористи бяха принудени да организират до портата нещо като малък филтрационен пункт. На територията на Кремъл пускаха само ТВ журналисти и лица, ползващи се с повишен обществен интерес – разни магьосници, естрадни артисти, депутати, ТВ водещи, тоест всички, които с присъствието си можеха да издигнат статуса на събитието и да привлекат още повече внимание към изнасяното от Басаев представление.

Конкуренцията беше жестока и се стигаше до бой – китаристът на поп-групата „Бик божи“ Андрей Андросов, отхвърлен от брадатите часови поради малката си известност в Чечня, в яростта си опита да пребие с китарата продуцента на групата „Хи-хи“ Лари Аналбесов, но беше избутан от охраната. Някоя си Вика Беспалая, препоръчала се като модел, опита да пусне в ход ноктите си. Такива случаи имаше много, но не е в тях работата.

Работата е, че именно в този момент, когато Боровицката порта се отвори за приемане на заложниците и телевизията, в земята под краката на Басаев се появи първата, още невидима пукнатина. Това беше, както казваха съветските историографи от времето на втората световна, още

не края, но вече началото на края. Не може да се каже, че Басаев бе допуснал грешка. Всичките негови действия бяха логични, обмислени и произтичаха едно от друго. Това, че успехът се превърна за него в такава горчиво поражение, е най-лесно да се обясни, ако си спомним положенията на древнокитайската натурфилософия, според които успехът таи в себе си семената на поражението. А успехът на Басаев беше толкова голям, че не можеше да не премине в своята противоположност. Чак след това генерал-лейтенант Семичленни, раздавайки интервюта, ще твърди, че разгромът на Басаев е станал в резултат на плана „Троянски кон“, който на свой ред е бил закономерно продължение на плана „Червена барета“. Но всъщност в момента, когато започна масовият прилив на заложници в Кремъл, ФСБ беше напълно парализирана и просто не знаеше какво да прави. Това беше свързано не на последно място с онези, които пожелаха да се запишат за заложници.

Накратко, нямаше го само Матвей Ганополски, за да може да кажем: събра се целият хайлайф. Кремъл повече приличаше на огромна снимачна площадка. Съставът на събралите се беше толкова представителен, че дори премина чудовищно нелеп слух, че за заложник се е предал самият Виктор Темнолицев с жена си и трите си ловджийски хрътки, но на слуха не вярвах, по всяка вероятност заради този детайл с хрътките, каквито Темнолицев никога не е имал. При това вярвах до такава степен, че няколко десетки патриоти устройха на Манежния площад демонстрация под лозунга „Долу бандата на Шварцмордухай-Горгонзолер!“⁶. Наложих се да разгонят демонстрацията, защото тя пречеше на телевизията, а заложниците все пристигаха и пристигаха. Много от тях вземаха със себе си разни домашни вещи, сандвичи, термоси и щедро гощаваха изгладнелите бойци, така че територията на Кремъл скоро напомняше огромен трогателен пикник.

И тогава, ползвайки се от повсеместния блясък на внимателните телевизионни обективи, събралите се в Кремъл заложници започнаха постепенно да преминават към това, заради което всъщност се бяха събрали.

Всичко започна с това, че всеобщото внимание беше привлечено от широко известния певец Полип Херборов⁷. Като се помота известно време пред камерите с шафранена мантия и зелена чалма, той изведнъж учудено вдигна пръст нагоре и рухна в някакво подобие на припадък.

6. Под „Темнолицев“ очевидно се има предвид Черномирдин; „Шварцмордухай“ – подигравателно-еврейска версия на същата фамилия.

7. Изопачено от Филип Киркоров.

Когато стоящите наоколо вдигнаха очи, се изясни, че на главозамайваща височина между кулите е окачен трапец, на който в лъчите на прожектора се люлее неговата велика приятелка Степанида Разина⁸, при това или отразителната способност на нейната зелена бархатна туника, или спектърът на излъчване на софитите бяха подбрани по такъв начин, че тя изглеждаше учудващо стройна. Отнякъде в ръцете на Херборов се появи микрофон и той, мърдайки вежди, запя:

– Но не вярвайте, не, не вярвайте, че пътят към Кремъл е лек!

При това той с мъчителна нега гледаше към висящата в нощното небе Степанида и простираше ръка към нея, давайки на останалите ясно да разберат, че пее само за нея.

Това сякаш беше сигнал за всички присъстващи. Почти едновременно в другия край на Кремъл светнаха ослепителни магнезиеви лампи – някакъв неизвестен урод с рижа брада и събрани на носа ситни очички, който се бе предал за заложник измежду първите, започна да снима рекламен клип за маратонки „Адидас“, за участие в който бе наел за много пари няколко чеченци. Сюжетът на клипа беше твърде примитивен – нощна престрелка, ярки отблясъци от изстрели, мяркащи се лица с маски, меки котешки скокове в тъмнината. Някой се спъва и повече не става, а в следващия кадър се появяват крака в маратонки „Адидас“, осветени от ярка сигнална ракета; в кадъра е брадатото лице на поваления враг и димящото дуло на автомата. Нататък вървеше монтаж – три омотани с изолирбанд автоматни пълнители – трите ивици на маратонките – три сигнални ракети в небето. Това беше първият клип с новия лозунг за страните от СНГ: „Адидас. Горчивата радост от победата“. (Впоследствие този лозунг бе заменен с друг – „Адидас. Три отстрани, вашите ги няма“.)

Едновременно други хора обсъждаха първите пробни кадри за смяна на имиджа на пушача на цигари „Уинстън“ – предлагаша да заменят мустакатия мъж с камуфлиран брадат, а изваденото от огъня клонче – с бутилка бензин с горящ парцал вместо тапа.

Изброяването на всичко, което ставаше на територията на Кремъл, би заело много място. Всичко започна някак много бързо; ситуацията не толкова излезе от контрола на бойците на Басаев – просто Басаев и неговите хора отидоха някъде на заден план. Когато Шамил се опита да прекрати, както той се изрази, разврата и беззаконието и заповяда да спрат всички снимки, а заложниците и телевизията да затворят в

8. Вероятно – Ала Пугачова.

Двореца на конгресите, стана нещо съвършено непредвидено. Него някак го избутаха встрани от шепата все още неангажирани бойци и културно му обясниха, че тук не му е Будьоновск и трябва да си мери приказките, а иначе не се знае.

Потресен от това небивало обръщение, Басаев се обърна за консултация към пакистанските си инструктори, които на свой ред се свързаха с московската си агентура. Това, което се разбра, хвърли Басаев в ужас – оказа се, че цената на една минута рекламно време в репортажите от Кремъл е горе-долу двеста и петдесет хиляди долара. Предаването „Калпаци върху кулите“ трябваше да излиза в ефир всяка вечер, продължаваше около час и бе вписано в схемата на предаванията от Останкино примерно за един месец напред. Трийсет минути от това време се отделяше за реклама.

Притежавайки известни тактически способности, Басаев почна да се досеща, че дори неговият диверсионно-шурмови батальон да може да противостои на една-две бронетанкови дивизии на руската армия, то на толкова пари – в никакъв случай. Тъй като терористите бяха в известен смисъл основа на всичко наоколо, то нищо не заплашваше самите тях, но като цяло ситуацията се превръщаше в нещо, което Басаев изобщо не бе очаквал.

Между другото дисциплината в редовете на бойците падаше с чудовищна скорост. Много бойци се бяха, както се казва, „разгазаватили“, тоест бяха почнали да пият и да се събират с жени, каквито в Кремъл се бяха събрали много по случай конкурса „Бедра и дим“. На опасност бе подложен и самият Шамил. На тази история бе посветен цяло едно издание на програмата „Калпаци върху кулите“. Известната куртизанка Маря Асрамова, преоблечена като чеченка, проникна в Кремъл с цел да съблазни главатаря на терористите и да го зарази с венерическа болест. Но нейният осветен от прожекторите патриотичен порив се оказа неуспешен – по думи на журналистите, присъствали на несъстоялия се акт на възмездие, просто Шамил Басаев я сметнал за грозна. Разбира се, като обсъждаме тези думи, не трябва да забравяме, че освен всичко останало Басаев се прояви като умел майстор на психологическия терор.

Между другото когато на следващия ден Басаев се опита да изясни как всички тези хора са успели да попаднат на територията на Кремъл, се оказа, че контролът върху преминаването на нови лица през Боровицката порта постепенно и неясно как е преминал от заместника му по духовните работи ходжа Ахундов към някой си съмнителен Едик Симонян, и освен колективните заявки, както в случая с конкурса „Бедра и

дим“, на територията на Кремъл може да попадне който си иска, стига да има пет хиляди долара в брой и да е готов да се раздели с тях. Когато Басаев се заинтересува как този Едик се е озовал на това място, вежливо, но еднозначно го посъветваха да не търси приключения за своя, така да се каже, задник, при това най-поразяващото бе, че нямаше никаква възможност да се изясни откъде точно идва този съвет.

Като съобрази, че цените за вход са високи и на армията няма да стигнат пари за шум, Басаев малко се успокои, още повече че си имаше много други проблеми. Но на следващата сутрин към него се приближи един виден ТВ продуцент и нервно поглеждайки двата гранатомета, които бе провесил на раменете си намиращият се в лошо разположение на духа Шамил, каза:

– Господин ъ-ъ-ъ... Басаев. Извинете, че ви безпокоя, – вие сте зает човек, знам. Но разбирате ли... Ние сме вложили големи пари, много големи, а на територията се мотаят всякакви типове. Не може ли да се затегне режимът на пропуски? Нали тук при нас е събран цветът на културата ни – представете си само, че тук вземат и проникнат някакви, ъ-ъ-ъ... терористи...

Тук Шамил разбра, че положението напълно е излязло изпод контрола му. По-късно той си спомня за момента, когато вълчият му усет на терорист му подсказал, че е време да изчезва. За щастие този момент беше заснет за историята. Запазили са се няколко кадъра, работен материал на културната програма „Москва вечер“, където водещият, стоящ на фона на ефектно разбитото с гранатометен изстрел оръдие „Цар-пушка“, с непоносима искреност казва:

– Бедата, сполетяла нашия дом, Русия, не остави равнодушни онези хора, които всяка вечер идват в домовете ви през синия екран. Всички те – или почти всички – се събраха тук, рискувайки живота си, доброволно се предадоха на изродите, които отдавна са загубили правото да се наричат хора... погледнете, около тези огньовете седи нашият национален елит, нашите духо...

Камерата, която в този момент правеше панорама на територията с горящите по нея огньовете, изведнъж отдели от тъмнината прегърбената фигура на човек с панамена шапка и два гранатомета на раменете. И веднага водещият завика:

– Камера, стоп! Кой пусна в кадър тоя козел? Махайте го!

Всъщност Басаев беше много умен човек. Като се махна от кадър, той се замисли за положението си. Беше му напълно ясно, че никак няма да е лесно да се измъкне от Кремъл. Работата не беше само в

предаването „Калпаци върху кулите“. Цената на рекламното време във всички програми на новините се бе вдигнала два пъти. Затова вземайки решение да се маха, той реши да действа тайно. Като се свърза с ФСБ, той поиска два КамАЗ-а и пет милиона долара – по неговите сметки парите би трябвало да стигнат за ГАИ чак до самия Северен Кавказ. ФСБ и Басаев успяха съвместно да решат проблема с телевизията – един чеченец-смъртник, външно приличащ на Басаев, се съгласи да играе неговата роля пред камерите за известно време след заминаването на основните сили.

Тези основни сили по това време бяха останали осем или девет души. Останалите... Както каза в програмата „С дуло на челото“ един бивш терорист, успял да смени маскировъчната униформа с карирано сако и от това заприличал много на ТВ журналиста Николай Сванидзе:

– Разбираш ли... Преди ние се борехме за идеята, нали? А като дойдохме в Москва, разбрахме, че идеите в тоя свят са страшно много. Избирай която си искаш, нали?

Накратко, една нощ Басаев с малкото запазили вярност бойци се натовариха в два мерцедеса и под предлог за проверка на постовете напуснаха територията на Кремъл. Последна жертва на терористите стана известният авангардист Шура Бренний, който пред голямо стълпотворение от хора мастурбираше с помощта на гранатомет на пътя на бойците. На застрелялата го украинска снайперистка се бе сторил подозрителен големият черен телефон, върху който Шура искаше да свърши по съображения от естетически характер. Ако не считаме този малък инцидент, евакуацията мина гладко. През целия път Басаев мълчал, а когато колата спряла на околоръстното шосе, където той и хората му трябвало да се прехвърлят в КамАЗите, според спомените на малкото присъстващи той се обърнал с лице към Москва, вдигнал юмрук към небето, порозовяло от първите утринни лъчи, и извикал:

– Горко ти, о, Вавилон, силен град!

Казват, че на очите му се появили сълзи. Струва ли си да добавяме, че в последните думи на Басаев, които много скоро станаха достояние на гласността, патриотичният печат намери последно, окончателно и неопровержимо доказателство за еврейския му произход.

Ако в края на краткото ни повествование се върнем към това, от което започнахме, тоест към мита за шурма на крепостта, то въпросът за шурмуващите е напълно ясен. По-сложно е с онези, които защитаваха тази крепост. Не върви все пак да кажем, че Москва я спасиха Полип Херборов и Машка Асрамова. И независимо от това за непредубедения

читател всичко изглежда именно така. Изглежда събитията, ставащи с Русия, се подчиняват на някаква логика на Лобачевски и смисълът им – ако го има – се разкрива само от големи дистанции във времето.

А може да се каже и така: историята на Русия е някакво четвърто измерение на нейната хронология и само при поглед от това четвърто измерение всички необясними чудовищни скокове, зигзаги и гърчове на нейното битие се сливат в ясна, отчетлива и права като стрела линия.

КРАЙ

© Виктор Пелевин
© 1997 Иван Попов, превод от руски

Виктор Пелевин

Източник: Подкрушието

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1820>]